

Peygamberlik görevinde cüz'î ihtiyar var mıdır?

Malatya'dan Muhammed Kadir Turgut: “Üstad Hazretleri İşaratu'l-İ'caz sayfa 67'de “ileyke”yi; tefsir ederken Resul-i Ekrem'in (asm) risalet vazifesini cüz'-î ihtiyarisiyle haml ve kabul etmiş olduğunu söylüyor. Peygamber Efendimiz'in (asm) ‘Nefsim elinde bulunan Allah'a yemin ederim’ gibi yemin ifadelerinden cüz'î ihtiyarının olmadığı anlaşılmaz mı? Peygamberlik görevinde cüz'î ihtiyar meselesini izah eder misiniz?”

Hayrın Hareket Noktası

İnsanın en kıymetli sermayesi cüz'î ihtiyarıdır. İnsan bununla emre muhatap oluyor, bununla emre itaat ediyor, bununla Allah'a kul oluyor, bununla görev yapıyor, bununla sevap kazanıyor, bununla Allah'ın rızasına nail oluyor ve bununla makamını yükseltiyor. Hiç şüphesiz günah da, isyan da, fık da, şirk de, küfür de cüz'î ihtiyar üzerine şekillenen davranışlardır. Ama bu durum cüz'î ihtiyarın, hayrın zembereği ve hareket noktası olmasına aykırı bir durum değildir.

Meleklerde de cüz'î ihtiyar vardır. 1 Ama meleklerin melekeleri şerde işlemiyor, hayırda işliyor. Çünkü şeytan ve nefisleri onları şerre dâvet edemiyor ve onlar imtihanda değildirler. Ancak melekler, binlerce hayır içinde Allah'ın emri lehine tercih yaparlar. Allah'ın emrine aykırı tercih yapmazlar. Tercihlerini yaparken cüz'î ihtiyarlarını kullanırlar.

Peygamberler de hiç şüphesiz cüz'î ihtiyar sahibidirler. Yani onlar -hâşâ- robot değildirler. Emre harfiyen itaat edişleri onları robot olarak düşünmemizi gerektirmez. Emre itaat ederlerken ne kadar çile ve zorluk görseler bile yılmazlar. Tercihlerini sonuna kadar -ölümüne- itaatten yana kullanırlar. Ölümü göze alırlar, emre itaatten vazgeçmeyi düşünmezler. Bu bir tercihtir ve irade işidir.

Ya İsmet Sıfatı...

Peygamberlerin hiç şüphesiz ismet sıfatları da vardır. Bu sıfat onların hiç günah işlemediklerini anlatır. Ama bu, onların iradesiz oldukları manasına gelmez. Günaha kabiliyetleri ve meyilleri olmadığı manasına da gelmez. Onlar melek değiller, bizim gibi insandırlar. Günaha kabiliyetleri ve meyilleri vardır. Ama güçlü iradeleriyle bu kabiliyeti ıslah etmişlerdir, bu meyli gerçeğe dönüştürmezler.

Peygamberlerin gûnahtan korunmuşluklarının zemininde bir gayret yoktur dersek peygamberlere haksızlık yapmış oluruz. Gayretleri vardır. Gayret ise iradeye bağı gösterilir. Gûnahtan Allah'a sığınır, af isterler, tövbe ve istiğfar ederler.

Âdem Aleyhisselâm Cennette yasak meyveden yerken cüz'î ihtiyarı vardı. Gûnahını itiraf edip, yeryüzünde tövbe ve istiğfar ederken de cüz'î ihtiyarı vardı. 2

Yusuf Aleyhisselâm Züleyha'nın teklifini reddederken cüz'î ihtiyarı vardı. Allah'ın delilini görünce, içindeki meylini güçlü iradesi ile yendi. 3 Bununla beraber, sorgulama esnasında, "Ben nefsimi temize çıkarmam. Nefis kötülükleri emredicidir." 4 İtirafında bulunmaktan da çekinmedi.

Dosdoğru Ol

Keza Peygamber Efendimiz'in (asm), "Allah'ım! Beni göz açıp kapayıncaya kadar nefsimle baş başa bırakma!" 5; "Ben günde yetmiş kez Allah'a tövbe ederim." 6; "Şükreden bir kul olmayayım mı?" 7 gibi sözleri... Vefatı esnasında, "Allah kulunu dünya ile kendisine kavuşmak arasında serbest bıraktı. Kulu kendisine kavuşmayı tercih etti." buyurması...

Cenab-ı Hakk'ın, "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol" 8 gibi emirleri cüzî ihtiyar belgelerinden sadece bir kaçıdır.

Keza Peygamber Efendimiz'in (asm), duâsı ve ubudiyeti vesilesiyle hiçbir aklın yetişemeyeceği yüksek makamlara ulaşması, 9 güçlü, metin ve müstakim iradesi ile aldığı neticelerdendir.

Cüz'î ihtiyar olmazsa ne görev, ne kulluk, ne itaat söz konusu olmaz. O zorluklar karşısında ne sabır, ne vakar, ne sükûnet, ne tevekkül, ne Allah'a iltica söz konusu olmaz. Ve ne terf-i makam, ne manevî rütbe, ne derece, ne İlâhî rıza söz konusu olmaz.

Dipnotlar:

- 1- Şuâlar, s. 420; Asa-yı Musa, s. 90; Sözler, s. 318.
- 2- Bakara Sûresi: 35, 36, 37.

- 3- Yusuf Sûresi: 24.
- 4- Yusuf Sûresi: 53.
- 5- Ebu Dâvûd, Edeb,110; İbn-i Hanbel, V, 42.
- 6- Buhâri, Daavât, 3; Tirmizi, Tefsir, (3255).
- 7- Tirmizî, Şemâil 44.
- 8- Hûd Sûresi, 112; Şûrâ Sûresi, 15.
- 9- Mektubat, s. 290.